

Fornlämningar och kulturspår i Sörmländska skogs- och sjölandskap

Föredragshållare:	Arkeolog Kajsa Häringe Frisberg, Skogsstyrelsen Uppsala/Västmanland
Tid och plats:	Tovetorp, den 12 december 2015, kl.14.00 – 16.00
Närvarande:	33 personer

Dagens medlemsaktivitet som lockat rekordmånga och frågvisa medlemmar till Tovetorp inleddes med att Olof Lindén lämnade en färsk rapport från klimatmötet i Paris, där stater och ideér argumenterar för just sin sak. Oljeländerna motsätter sig, föga förvånande, bindande avtal om Co2 utsläpp. 35% av all Co2 som producerats vid förbränning av fossila bränslen har succesivt absorberats av världshaven.

En central frågeställning på klimatmötet är den globala temperaturhöjningen. Ska vi acceptera 2 grader eller 1,5 grader. Olle menade att dessa nivåer redan kan vara passerade och att en eventuell vändning först kommer uppnås vid betydligt högre temperaturer.

Vår efterlängtnade föredragshållare Kajsa Häringe Frisberg inledde sitt föredrag med att berätta om sin yrkeskarriär som arkeolog hos Riksantikvarieämbetet, i Norge och nu senast på Skogsstyrelsen.

Intresset för fornlämningar har varit starkt förankrat i Sverige sedan 1600-talet, varför vi med tiden etablerat goda rutiner och en ändamålsenlig lagstiftning – den starkaste i världen. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet.

Med fornlämning förstås befintliga rester av en mänsklig aktivitet utförd för 1850.

Exempel på fornlämningar är gruvhål, odlingsrösen, torpgrunder, kolbottnar.

Kajsa hade med sig ett utförligt bildspel, som underlättade förståelsen för de företeelser som kan möta oss i skogen i form av fornlämningar.

I våra trakter, runt Likstammen, kan vi nog hitta några av de gravformer som Kajsa berättade om;

Rösen, uppförda av jämnstora stenar. Inte att förväxla med odlingsrösen med sin stor variation i stenstorlek. Odlingsrösen är kända från järnåldern.

Hög, är i princip rösen övertäckta med jord, vanligen uppförda 500 f.Kr. – 600 e.Kr.

Stensättning, vanliga under järnåldern (500 f.Kr.) fram till vikingatid (1 000 e.Kr.)

Skeppssättning, förekommer spritt över landet och i skiftande utförande.

Gemensamt för dessa gravformer är att de fram till 1 000-talet var brandgravar

Fornlämningar har under århundranden varit utsatta för återkommande hot och förstörelse.

Jordbruket och skogsbruket har raserat och fördärvat åtskilliga fornlämningar, dolda under ett tunt lager matjord eller mossor.

Varken Riksantikvarieämbetet eller landets museer är numera särskilt intresserade av stenyxor och avslag. Däremot är föremål av metall av stort intresse.

”För en upphittad rakhyvel kan ersättningen uppgå till 20 000 kronor, tillräckligt för att finansiera en 70-årsfest”.

På 90-talet inleddes ett projekt med fokus på fornlämningar i skogsmiljö. Under projektet identifierades ett stort antal fornlämningar, vilket också var fallet inför E-4:ans utbyggnad mellan Uppsala och Gävle.

Svedjebruket som idag förstör stora skogsarealer runt om i världen, förbjöds i Sverige på 1850-talet.

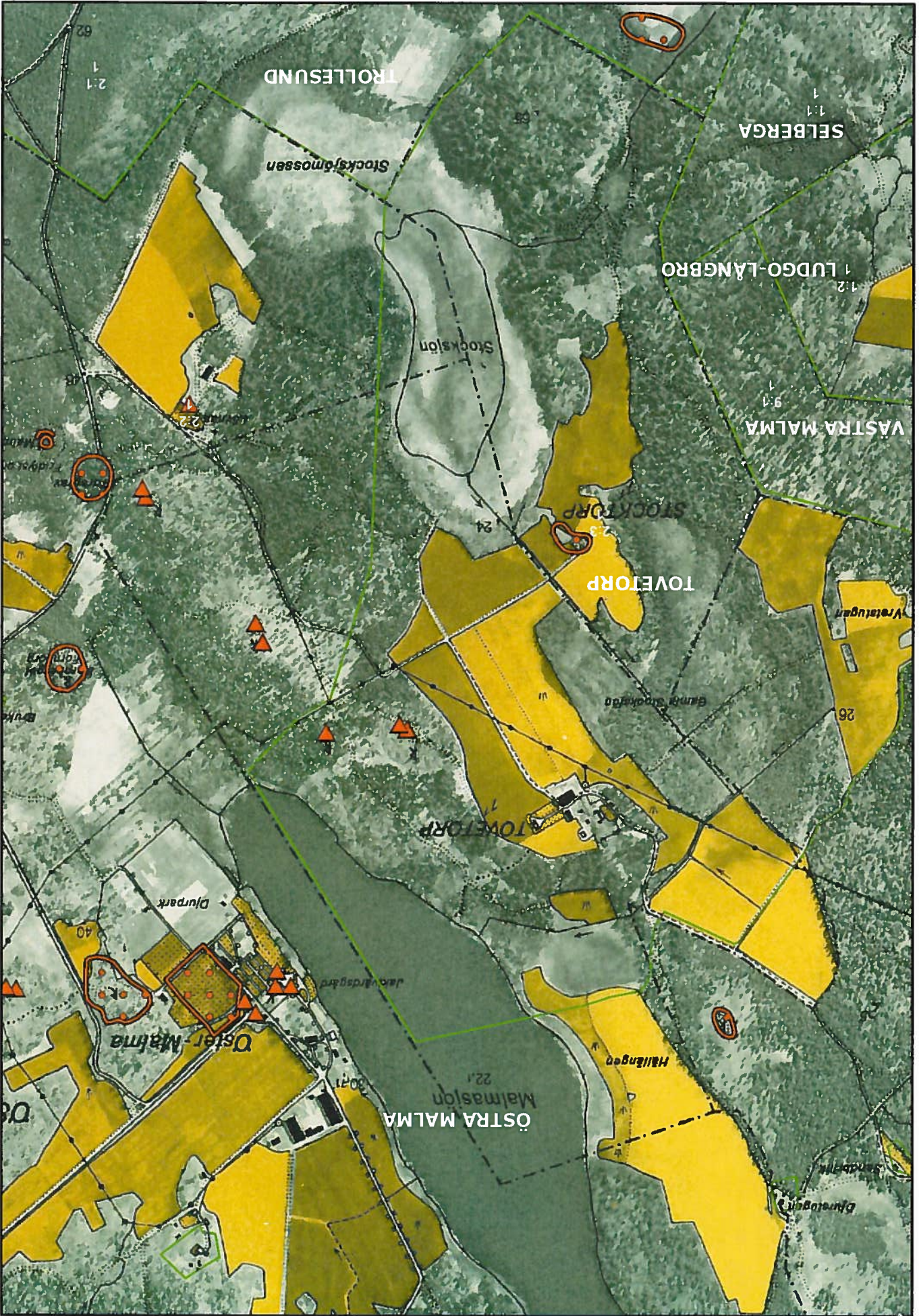
Kajsas föredrag avslutades med en mycket varm applåd och Olof Lindén som anlitat Kajsa överlämnade en flaska champagne.

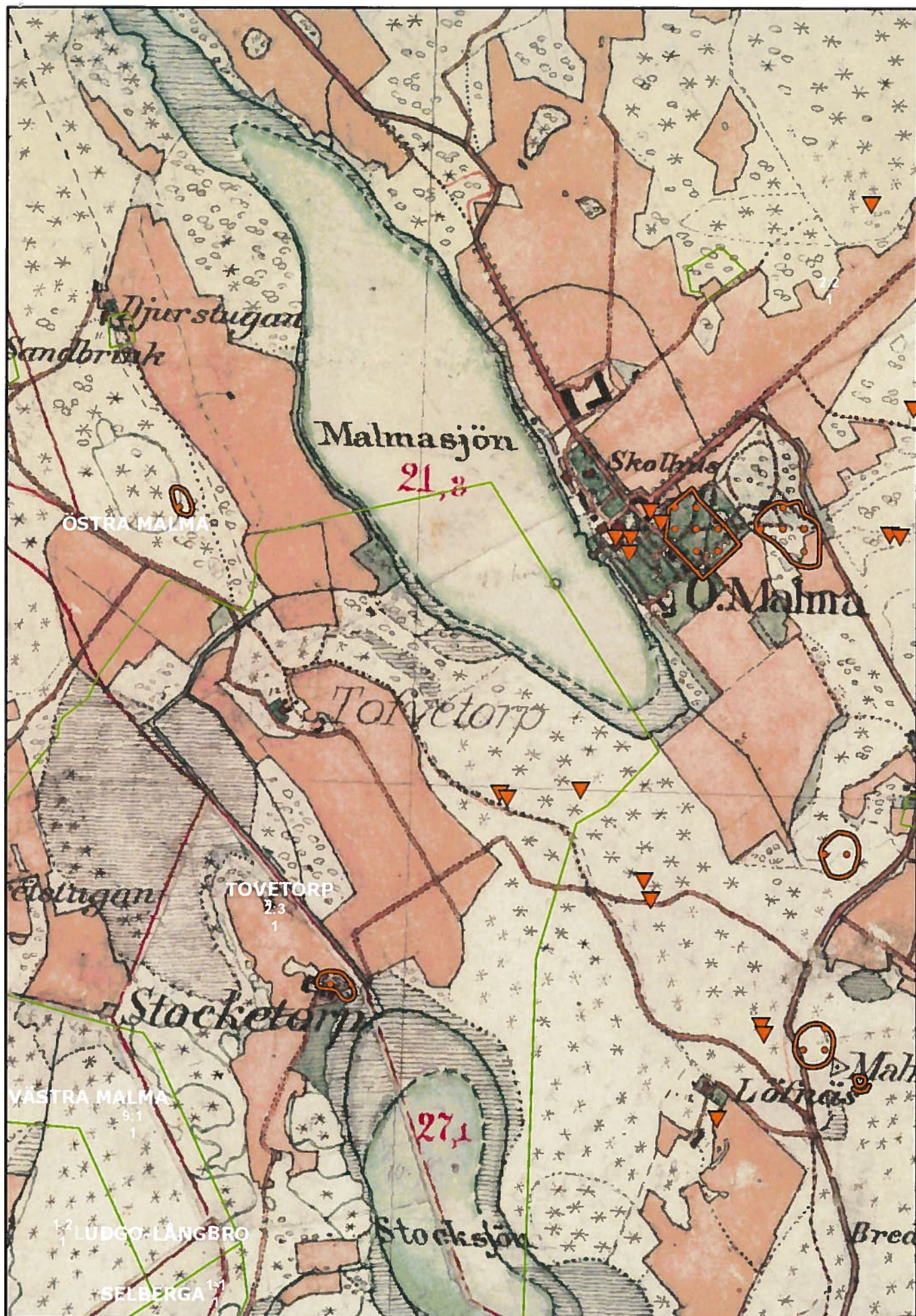
Inför våren 2016

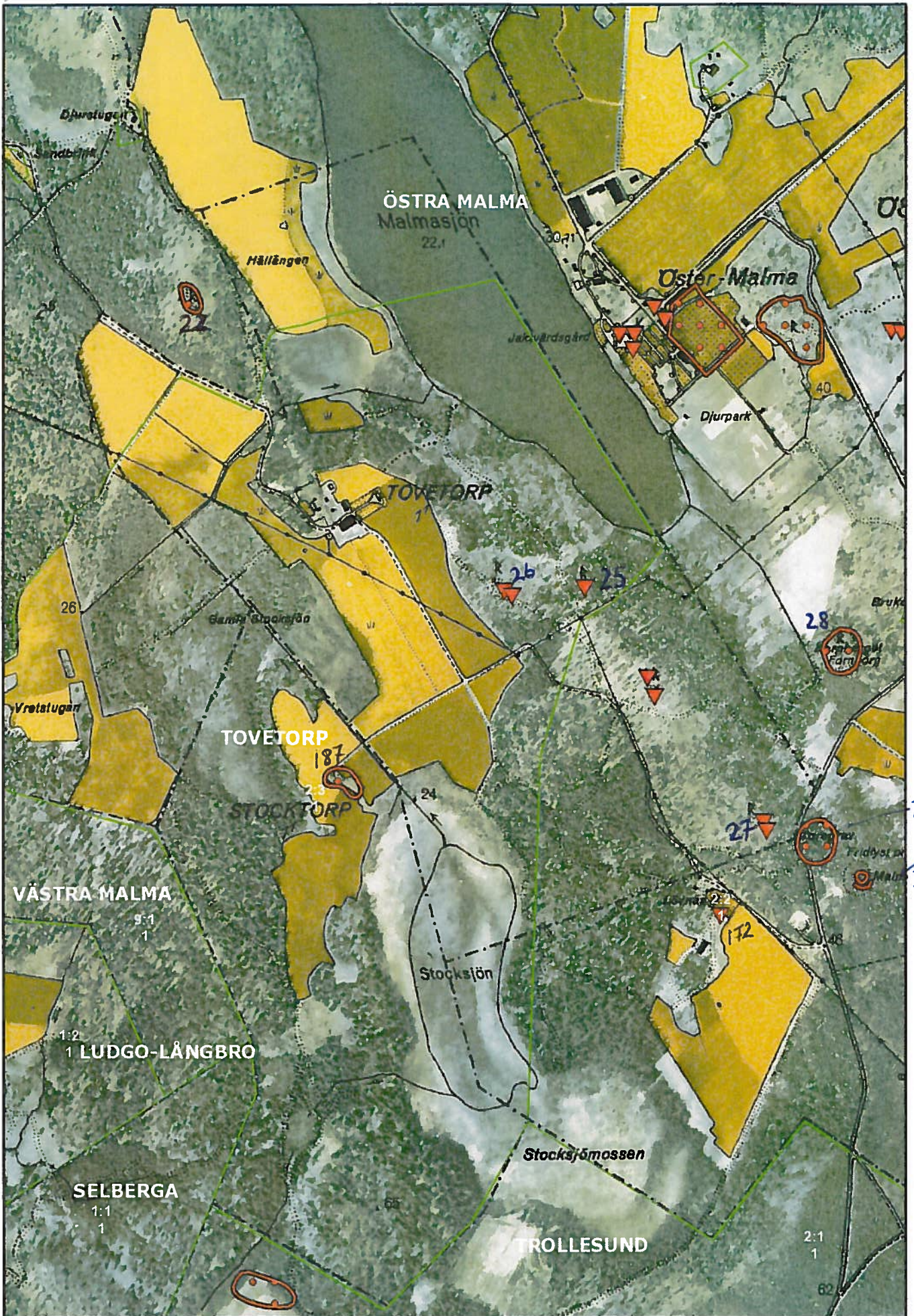
- Kajsa är beredd att komma tillbaka och vägleda oss på en exkursion genom kulturlandskapet vid Likstammen.
- Meddela föreningen om fornlämningar som du hittar

Mats Heggstad

Mellanvik den 12 december 2015

Riksantikvarieämbetet

RAÄ-nummer Ludgo 22:1

Objektidentitet	10034800220001
Lämningstyp	<u>Gravfält</u>
Antal	1
Antikvarisk bedömning	<u>Fornlämning</u>
Osäker position	Nej
Osäker utbredning	Nej
Kategorier	Gravar
Typisk datering	<u>Stenålder Bronsålder Järnålder</u>
Län	Södermanland
Kommun	Nyköping
Landskap	Södermanland
Socken	Ludgo
Koordinater (N/E)	6536629 / 623279 (SWEREF 99 TM)
Koordinater (x/y)	6537406 / 1576997 (RT-90 2,5 gon V)
Koordinater (lat/long)	N 58° 57' 5,46", E 17° 8' 34,74" (WGS84)

OBS. Fritexterna är inte kvalitetssäkrade. Information kan saknas eller vara felaktig.

Beskrivning	Gravfält, 50x15 m (NNV-SSÖ), bestående av 4 fornlämningar. Dessautgörs av 2 rösen och 2 runda stensättningar. Rösen är 14 och 10 m diam samt 1.4 och 1 m h, av 0.2-0.4 m ststenar, enstaka intill 0.8 m st, till stor del övermossade. Kantkedja, delvis synlig, 0.2-0.5 m h, av 0.5-0.9 m l stenar. Rösen har vardera en grop i mitten, 3.5 resp. 2.5 m diam och 1.2 resp. 1 m dj. De runda stensättningarna är 6-7 m diam och 0.2-0.3 m h, medfyllning av 0.2-0.5 m st stenar, enstaka intill 0.7 m st, till stor del övermossade. Stensättningarna är omplockade i ytan och delar av fyllningen sannolikt utrullad. En stensättning har tvågropar utanför kanten, 1.5-2 m diam och 0.4 m dj. Stensättningarna är anlagda i stenig morän, varför de till viss del är svåravgränsade. Gravfältet beväxt med ungtallar, lövträd och -buskar.
Terräng	Krön av hög blockrik moränrygg (NNV-SSÖ). Skogsmark (ungtallar och lövträd).
Skadestatus	Ev. i beskrivning
Undersökningsstatus	Ev. i beskrivning
Höjd över havet (min)	50
Höjd över havet (max)	0
Kartblad	9H7f SV (RT90)

Består av

Ludgo 22:1(2) (Lämningstyp: Stensättning)Ludgo 22:1(1) (Lämningstyp: Röse)

Referenser

Scannat dokument

Klicka på bilden för att öppna som PDF

Skriftlig källa

Publikation Schnell, I.: Inv. 1936, nr 12. -- af Schmidt, Karl.: Ludgo sn, nr 23.

Persistent länk

Länk till detta objekt	http://kulturarvsdata.se/raa/fmi/html/10034800220001
-------------------------------	---

Händelser

Inventering	
Ansvarig organisation	Riksantikvarieämbetet
Granskningsdatum	1985-11-13

Registrering	
Registrerande organisation	Riksantikvarieämbetet
Registreringsdatum	2005-01-20
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Medelfel, fältfångst	10
Osäker utbredning	Nej
Osäker position	Nej
Kommentar	Fritexter finns för stora delar av länet. Dessa skrevs in mellan 1988 och 2002 och kan därför vara inaktuella.

Riksantikvarieämbetet

RAÄ-nummer Ludgo 25:1

Objektidentitet	10034800250001
Lämningsstyp	<u>Röse</u>
Antal	1
Form	Rund
Antikvarisk bedömning	<u>Fornlämning</u>
Osäker position	Nej
Osäker utbredning	Nej
Kategorier	Gravar
Typisk datering	<u>Bronsålder</u>
Län	Södermanland
Kommun	Nyköping
Landskap	Södermanland
Socken	Ludgo
Koordinater (N/E)	6536065 / 624063 (SWEREF 99 TM)
Koordinater (x/y)	6536833 / 1577774 (RT-90 2,5 gon V)
Koordinater (lat/long)	N 58° 56' 46,42", E 17° 9' 22,63" (WGS84)

OBS. Fritexterna är inte kvalitetssäkrade. Information kan saknas eller vara felaktig.

Beskrivning	Röse, 11 m diam och 0.7 m h, av 0.3-0.5 m st stenar, enstaka 0.7m st, delvis övermossade. I mitten en grop, 3.5 m diam och 0.4 mdj. Beväxt med en rönn samt delvis täta lövbuskage.
Orientering	50 m NNV om kraftledning och 20 m ÖNÖ om stig.
Terräng	Krönläge i morän- och bergshöjd. Skogsmark (äldre hygge).
Skadestatus	Ev. i beskrivning
Undersökningsstatus	Ev. i beskrivning
Höjd över havet (min)	40
Höjd över havet (max)	0
Kartblad	9H7f SÖ (RT90)

Referenser

Scannat dokument

Klicka på bilden för att öppna som PDF

Skriftlig källa

Publikation Schnell, I.: Inv. 1936, nr 15. - - SGU 1867, Bl. Tärhna, No 24. -- af Schmidt, Karl.: Ludgo sn, nr 18.

Persistent länk

Länk till detta objekt <http://kulturarvsdata.se/raa/fmi/html/10034800250001>

Händelser

Inventering

Ansvarig organisation Riksantikvarieämbetet

Granskningsdatum	1985-11-13
-------------------------	------------

Registrering

Registrerande organisation	Riksantikvarieämbetet
Registreringsdatum	2005-01-20
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Medelfel, fältfångst	10
Osäker utbredning	Nej
Osäker position	Nej
Kommentar	Fritexter finns för stora delar av länet. Dessa skrevs in mellan 1988 och 2002 och kan därför vara inaktuella.

Riksantikvarieämbetet

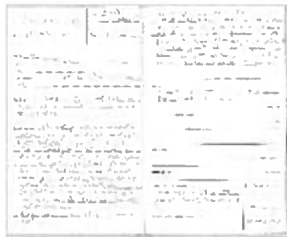
RAÄ-nummer Ludgo 26:2

Objektidentitet	10034800260002
Lämningsstyp	<u>Stensättning</u>
Antal	1
Form	Rund
Konstruktion	Stenfylld
Antikvarisk bedömning	<u>Fornlämning</u>
Osäker position	Nej
Osäker utbredning	Nej
Kategorier	Gravar
Typisk datering	<u>Bronsålder Järnålder</u>
Län	Södermanland
Kommun	Nyköping
Landskap	Södermanland
Socken	Ludgo
Koordinater (N/E)	6536049 / 623919 (SWEREF 99 TM)
Koordinater (x/y)	6536818 / 1577630 (RT-90 2,5 gon V)
Koordinater (lat/long)	N 58° 56' 46,06", E 17° 9' 13,60" (WGS84)

OBS. Fritexterna är inte kvalitetssäkrade. Information kan saknas eller vara felaktig.

Beskrivning	1) Stensättning, närmast kvadratisk, 8x8 m (NÖ-SV) coh 0.4 m h, med delvis övermossad fyllning av 0.3-0.5 m st stenar. Kantkedja, (?), delvis synlig, 0.3-0.7 m h, av 0.4-0.8 m lstenar. Rest hörnsten i Ö, 0.7 m h, 0.7 m br och 0.4-0.5 m tj. Ojämn yta och oklart begränsad i S-Ö-N. Tätt beväxt med lövbuskage, vilket försvårar besiktningen. Enl. förstagångsinventeringen har fyllning bortförts ur stensättningen. Stensättningen är anlagd på krönet av en moränrygg, och sten förekommer naturligt runt fornlämningen. Beväst med hassel, ek och törnrosbuskar. 4 m ÖSÖ om nr 1 är: 2) Stensättning, närmast rund, 6-7 m diam och 0.3 m h. Kraftigt övermossad och delvis övertorvad fyllning av 0.2-0.4 m sttsenar. Ställvis utrasad kantkedja i N-NÖ, 0.3-0.4 m h, av 0.4-0.6 m l stenar. Kraftigt omplockad i ytan samt sladdrig begränsning.
Orientering	9 m NNÖ om äldre brukningsväg/stig.
Terräng	Rygg (NV-SÖ) i NV änden av bergs- och moränhöjd. Skogsmark (löv- och barrträd).
Skadestatus	Ev. i beskrivning
Undersökningsstatus	Ev. i beskrivning
Höjd över havet (min)	35
Höjd över havet (max)	0
Kartblad	9H7f SÖ (RT90)

Referenser

Scannat dokument	
Klicka på bilden för att öppna som PDF	
Skriftlig källa	
Publikation	SGU 1867, Bl. Tärna, No 24. - - af Schmidt, Karl.: Ludgo sn, nr18.
Persistent länk	

Länk till detta objekt <http://kulturarvsdata.se/raa/fmi/html/10034800260002>

Händelser

Inventering	
Ansvarig organisation	Riksantikvarieämbetet
Granskningsdatum	1985-11-13

Registrering	
Registrerande organisation	Riksantikvarieämbetet
Registreringsdatum	2005-01-20
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Medelfel, fältfångst	10
Osäker utbredning	Nej
Osäker position	Nej
Kommentar	Fritexter finns för stora delar av länet. Dessa skrevs in mellan 1988 och 2002 och kan därför vara inaktuella.

Riksantikvarieämbetet

RAÄ-nummer Ludgo 187:1

Objektidentitet	10034801870001
Lämningsstyp	Bytomt/gårdstomt
Antal	1
Antikvarisk bedömning	Fornlämning
Osäker position	Nej
Osäker utbredning	Nej
Kategorier	Bebyggelselämningar
Typisk datering	Medeltid Nyare tid
Län	Södermanland
Kommun	Nyköping
Landskap	Södermanland
Socken	Ludgo
Koordinater (N/E)	6535687 / 623584 (SWEREF 99 TM)
Koordinater (x/y)	6536460 / 1577290 (RT-90 2,5 gon V)
Koordinater (lat/long)	N 58° 56' 34,71", E 17° 8' 51,92" (WGS84)

OBS. Fritexterna är inte kvalitetssäkrade. Information kan saknas eller vara felaktig.

Beskrivning	Bebyggelselämning, gårdstomt, Stocktorps gamla tomt, av okändutsträckning, dock minst ca 80x30 m (NV-SÖ). Området är idag ej tillgängligt då det omgärdas av ett ca 2 m h staket inom vilket man bedriver grisuppfödning. Stocktorp finns medtaget på Anders Anderssons karta från 1677.
Terräng	Krön och Ö kanten av moränhöjd. Hagmark.
Skadestatus	Ev. i beskrivning
Undersökningsstatus	Ev. i beskrivning
Höjd över havet (min)	0
Höjd över havet (max)	0
Rekommenderat namn	Stocktorps gamla tomt
Namnlista	Stocktorp
Kartblad	9H7f SV (RT90)

Referenser

Scannat dokument	
Klicka på bilden för att öppna som PDF	
Skriftlig källa	
Publikation	Andersson, Anders.: Karta över Ludgo sn. 1677.

Persistent länk

Länk till detta objekt <http://kulturarvsdata.se/raa/fmi/html/10034801870001>

Händelser

Inventering

Ansvarig organisation	Riksantikvarieämbetet
Granskningsdatum	1986-11-27

Registrering	
Registrerande organisation	Riksantikvarieämbetet
Registreringsdatum	2005-01-20
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Medelfel, fältfångst	10
Osäker utbredning	Nej
Osäker position	Nej
Kommentar	Fritexter finns för stora delar av länet. Dessa skrevs in mellan 1988 och 2002 och kan därför vara inaktuella.

Riksantikvarieämbetet

RAÄ-nummer Ludgo 28:1

Objektidentitet	10034800280001
Lämningstyp	<u>Fornborg</u>
Antal	1
Terräng	Ev. i beskrivning
Antikvarisk bedömning	<u>Fornlämning</u>
Osäker position	Nej
Osäker utbredning	Nej
Kategorier	Befästningsanläggningar
Typisk datering	<u>Stenålder Bronsålder Järnålder</u>
Län	Södermanland
Kommun	Nyköping
Landskap	Södermanland
Socken	Ludgo
Koordinater (N/E)	6535940 / 624575 (SWEREF 99 TM)
Koordinater (x/y)	6536701 / 1578285 (RT-90 2,5 gon V)
Koordinater (lat/long)	N 58° 56' 41,87", E 17° 9' 54,42" (WGS84)

OBS. Fritexterna är inte kvalitetssäkrade. Information kan saknas eller vara felaktig.

Beskrivning	Fornborg, 60x45 m (N-S), bestående av stenvall och -mur, 100 m l, 1.5-5 m br och 0.3-2 m h från utsidan, av 0.3-1.5 m st stenar, ihuvudsak 0.3-0.8 m st, som begränsar bergsplatån i N-NÖ-Ö-SSÖ, medan bergets naturliga brant utgör begränsning i S-V-NV. Vallenär ställvis i intakt kallmur, men främst utfallen och raserad. INNV, NÖ och ÖSÖ vardera en ingång, ca 2 m br, delvis igenfallen. Borgområdet beväxt med enstaka barr- och lövträd samt en delbuskar. Fornborgen kan ej beträdas då ett 2 m h djurstängsel omger den. Murarna i Ö granskade på 20 m håll.
Terräng	Berg med moränsluttningar i N och Ö. Skogsmark (enstaka barr- och lövträd).
Skadestatus	Ev. i beskrivning
Undersökningsstatus	Ev. i beskrivning
Höjd över havet (min)	45
Höjd över havet (max)	50
Namnlista	Korpberget, Skansberget
Kartblad	9H7f SÖ (RT90)

Referenser

Scannat dokument	
Klicka på bilden för att öppna som PDF	
Skriftlig källa	
Publikation	af Schmidt, Karl.: Sörml. handl. I. 1936, nr 1, sid. 34. - -Schnell, I.: Inv. 1936, nr 17. - - SGU 1867, bl. 24. Tärna.

Persistent länk

Länk till detta objekt <http://kulturarvsdata.se/raa/fmi/html/10034800280001>

Händelser

Inventering	
Ansvarig organisation	Riksantikvarieämbetet
Granskningsdatum	1985-11-13

Registrering	
Registrerande organisation	Riksantikvarieämbetet
Registreringsdatum	2005-01-20
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Medelfel, fältfångst	10
Osäker utbredning	Nej
Osäker position	Nej
Kommentar	Fritexter finns för stora delar av länet. Dessa skrevs in mellan 1988 och 2002 och kan därför vara inaktuella.

Riksantikvarieämbetet

RAÄ-nummer Ludgo 31:2

Objektidentitet	10034800310002
Lämningstyp	<u>Stenröjd yta</u>
Antal	1
Antikvarisk bedömning	<u>Fornlämning</u>
Osäker position	Nej
Osäker utbredning	Nej
Kategorier	Boplatser och visten Övriga lämningstyper
Typisk datering	<u>Bronsålder Järnålder</u>
Län	Södermanland
Kommun	Nyköping
Landskap	Södermanland
Socken	Ludgo
Koordinater (N/E)	6535500 / 624614 (SWEREF 99 TM)
Koordinater (x/y)	6536261 / 1578318 (RT-90 2,5 gon V)
Koordinater (lat/long)	N 58° 56' 27,60", E 17° 9' 55,94" (WGS84)

OBS. Fritexterna är inte kvalitetssäkrade. Information kan saknas eller vara felaktig.

Beskrivning	1) Stenvall, bågformig, NNÖ-SSV - Ö-V - NV-SÖ, 45 m l, 3-4 m broch 0.3-0.5 m h, av 0.3-1 m st stenar. Diffus avslutning i NV.Stenvallen omsluter på 4-8 m:s avstånd SÖ-SV om:2) Stenröjt område, belägen på platåkrön, 30x20 m (N-S) på grusåsens NNV ände. Platåns kanter utgörs av en låg(klapper)stenvall med grusinblandning, medan den inre delen är närmast stenfri.
Terräng	Delvis blockrik kulle i NNV-änden av grusås (NNV-SSÖ). Skogsmark(barrskog).
Antikvarisk kommentar	Vid förstagångsinventeringen bedömdes nr 31:2 som en diffusfornborgsvall, och R-markerades tillsammans med 31:1. Platsen är svårtolkad. Den bågformiga stenvallen är klart anlagd, menslutar utan anledning i NV och NÖ. Åsen sluttar dock betydligt brantare N om de båda ändarna.Vallen ger intryck av att vilja skydda det stenröjda området.Arten fornborg bör utgå, men R-markering kvarstå.
Skadestatus	Ev. i beskrivning
Undersökningsstatus	Ev. i beskrivning
Höjd över havet (min)	50
Höjd över havet (max)	0
Namnlista	Malma Kulle
Kartblad	9H7f SÖ (RT90)

Referenser

Scannat dokument	
Klicka på bilden för att öppna som PDF	
Skriftlig källa	
Publikation	af Schmidt, K.: Ludgo nr 2.
Persistent länk	
Länk till detta objekt	http://kulturarvsdata.se/raa/fmi/html/10034800310002

Händelser

Inventering	
Ansvarig organisation	Riksantikvarieämbetet
Granskningsdatum	1985-11-13

Registrering	
Registrerande organisation	Riksantikvarieämbetet
Registreringsdatum	2005-01-20
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Medelfel, fältfångst	10
Osäker utbredning	Nej
Osäker position	Nej
Kommentar	Fritexter finns för stora delar av länet. Dessa skrevs in mellan 1988 och 2002 och kan därför vara inaktuella.

Riksantikvarieämbetet

RAÄ-nummer Ludgo 172:1

Objektidentitet	10034801720001
Lämningsstyp	Fyndplats
Fyndmaterial	Ev. i beskrivning
Antikvarisk bedömning	Övrig kulturhistorisk lämning
Kategorier	Boplatser och visten Övriga lämningsstyper
Typisk datering	Stenålder Bronsålder Järnålder Medeltid Nyare tid
Län	Södermanland
Kommun	Nyköping
Landskap	Södermanland
Socken	Ludgo
Koordinater (N/E)	6535425 / 624332 (SWEREF 99 TM)
Koordinater (x/y)	6536189 / 1578035 (RT-90 2,5 gon V)
Koordinater (lat/long)	N 58° 56' 25,46", E 17° 9' 38,17" (WGS84)

OBS. Fritexterna är inte kvalitetssäkrade. Information kan saknas eller vara felaktig.

Beskrivning	Fyndplats. Enl. anmälan av S. Florin 1945 har vid gården Lövnäspåträffats stenåldersföremål, tillhörande prekeramiskafångstboplatser, i sådan mängd att kulturlager kan förmodas. Fyndplatsen är endast ungefärligt angiven.
Terräng	S-SV-sluttande moränmark.
Skadestatus	Ev. i beskrivning
Undersökningsstatus	Ev. i beskrivning
Höjd över havet (min)	50
Höjd över havet (max)	0
Kartblad	9H7f SÖ (RT90)

Referenser

Scannat dokument	
Klicka på bilden för att öppna som PDF	
Skriftlig källa	
Publikation	ATA dnr 643/45. - - ATA dnr 644/45.

Persistent länk	
Länk till detta objekt	http://kulturarvsdata.se/raa/fmi/html/10034801720001

Händelser

Inventering	
Ansvarig organisation	Riksantikvarieämbetet
Granskningsdatum	1985-09-15

Registrering	
	Riksantikvarieämbetet

Registrerande organisation	
Registreringsdatum	2005-01-20
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Medelfel, fältfångst	10
Kommentar	Fritexter finns för stora delar av länet. Dessa skrevs in mellan 1988 och 2002 och kan därför vara inaktuella.